

COMMON SUMMATIVE ASSESSMENT – II SESSION

सामान्यसंकलनत्मकमूल्याङ्कनम् –द्वितीयम्

CLASS: VII

SUB:SANSKRIT

MARKS: 60

TIME : 2 ½ hrs.

कक्षा सप्तमी

विषय: संस्कृतम्

अङ्काः ६०

समयः सार्धहोराद्वयम्

छात्रस्य नाम -----

अनुक्रमाङ्कः -----

कक्षा/वर्गः -----

दिनाङ्कः-----

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

परीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

“क” खण्डः अपठितम् अवबोधनम् 6 अङ्काः

“ख” खण्डः रचनात्मकं लेखनम् 12 अङ्काः

“ग” खण्डः अनुप्रयुक्तं व्याकरणम् 18 अङ्काः

“घ” खण्डः पठित अवबोधनम् 24 अङ्काः

निर्देशाः १ उत्तराणि अस्यामेव पुस्तिकायां निर्दिष्टस्थाने लेखितव्यानि ।

२ अन्यत्र कुत्रापि लिखितेभ्यः अङ्काः न प्रदास्यन्ते ।

३ समस्ताः प्रश्नाः अनिवार्याः

“क”खण्डः (अपठितम् अवबोधनम्) (6 अङ्काः)

1 अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि यथानिर्दिष्टम् उत्तरत ।

एकस्मिन् नदीतीरे एकः जम्बूवृक्षः आसीत् । तस्मिन् वृक्षे एकः वानरः प्रतिवसति स्म । सः नित्यं जम्बूफलानि खादति स्म । एकः मकरः तस्यां नद्याम् अवसत् । वानरः प्रतिदिनं तस्मै जम्बूफलानि अयच्छत् । एवं मकरः तस्य मित्रम् अभवत् । तानि फलानि खादित्वा मकरस्य भार्या अचिन्तयत् “अहो यः प्रतिदिनम् ईदृशानि मधुराणि फलानि खादति तस्य हृदयम् अतिमधुरं भविष्यति” इति ।

I. एकपदेन उत्तरत ।

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

१ नदीतीरे कः आसीत् ? _____

२ वानरः नित्यं कानि खादति स्म ? _____

३ तस्मिन् वृक्षे कः प्रतिवसति स्म ? _____

४ वानरस्य हृदयम् कीदृशम् भविष्यति _____

II. पूर्ण वाक्येन उत्तरत ।

$1 \times 2 = 2$

१. एकः मकरः कुत्र अवसत्?

२ मकरस्य भार्या किम् अचिन्तयत् ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत ।

$1 \times 2 = 2$

१ अत्र “वानरस्य” इति शब्दे का विभक्तिः? _____

(क) षष्ठी

(ख) सप्तमी

(स) सम्बोधनम्

(द) प्रथमा

२ अत्र “ फ़लानि “ इति शब्दः कस्मिन् वचने अस्ति ? _____

(क) एकवचने (ख) द्विवचने (ग) बहुवचने

“ख”खण्डः (रचनात्मकं लेखनम्) 12 अङ्काः

2 मञ्जूषातः पदानि चित्वा कथायां रिक्तस्थानानि पूरयत । ½x10=5

भद्रे ,	सन्ततिः ,	अत्रोटयत् ,	अण्डानि ,	श्रुत्वा ,
खगः ,	वृक्षे ,	गजः ,	नीडं ,	व्यलपत्

पुरा एकस्मिन् (१) _____ एका चटका प्रतिवसति स्म । कालेन तस्याः(२) _____ जाता । एकदा कश्चित् प्रमत्तः(३) _____ तस्य वृक्षस्य अधः आगत्य शाखां शुण्डेन (४)_____ । चटकायाः (५)_____ भुवि अपतत् । तेन(६)_____ विशीर्णानि । अथ सा चटका (७)_____ । तस्याः विलापं (८) _____ काष्ठकूटः नाम (९)_____ दुःखेन ताम् अपृच्छत् । (१०) “ _____ , किमर्थं विलपसि?”इति

3.वाक्यानि रचयत (1x2=2)

१.नवीनः

२.प्रातः

4 चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्चवाक्यानि पूरयत ।

1x5=5

मकरः , उपविशतः , चित्रम् , बालकः , सिंहः

- १ एतत् जन्तुशालायाः _____ अस्ति ।
- २ अस्मिन् चित्रे एकः _____ पञ्जरबद्धः अस्ति ।
- ३ गजस्य उपरि द्वौ बालकौ _____ ।
- ४ जले एकः _____ अस्ति ।
- ५ एकः _____ मकरं पश्यति ।

“ग”खण्डः (अनुप्रयुक्तं व्याकरणम्) 18

5 वाक्येषु स्थूलाक्षरपदानां समुचितं सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः

चित्वा लिखत ।

1x2=2

- १ वसुधैव कुटुम्बकम् । उत्तरम् _____
(क) वसुधे + एव (ख) वसुधा+एव (ग) वसु +धैव
- २ तृषा + आर्तः गजः जलाशयं गमिष्यति । उत्तरम् _____
(क) तृषार्ताः (ख) तृषर्तः (ग) तृषार्तः

6 उदाहरणानुसारं शब्दरूपेषु रिक्तस्थानानि पूरयत । $\frac{1}{2} \times 8 = 4$

मूलशब्दः	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
गति	प्रथमा	गतिः	गती	गतयः
मति	प्रथमा	_____	_____	मतयः
बुद्धि	द्वितीया	बुद्धिम्	बुद्धी	बुद्धीः
प्रीति	द्वितीया	_____	प्रीती	_____
पिता	प्रथमा	पिता	पितरौ	पितरः
भ्राता	प्रथमा	_____	भ्रातरौ	_____
भानु	द्वितीया	दातारम्	दातारौ	दातृन्
धातृ	द्वितीया	_____	_____	धातृन्

7 कोष्ठकात् उचितं पदं चिनुत । $1 \times 4 = 4$

- १ _____ बालिका मधुरं गायति । (एकम् , एका , एकः)
- २ _____ पत्राणि सुन्दराणि सन्ति । (ते , ताः , तानि)
- ३ अहं प्रातः _____ सह भ्रमणाय गच्छामि । (पित्रा , पितः)
- ४.----- परितः कृषिक्षेत्राणि सन्ति । (ग्रामस्य , ग्रामम्)

8. मञ्जूषातः समुचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि रिक्तस्थानानि पूरयत ।

पतिष्यति , गमिष्यति , त्रोटयति , करिष्यामि

$1 \times 4 = 4$

- १ मार्गे स्थितः अहमपि शब्दं _____ ।
- २ तृषार्तः गजः जलाशयं _____ ।

३ गजः गर्ते _____ ।

४ गजः शुण्डेन वृक्षशाखाः _____ ।

9 उदाहरणानुसारं धातुरूपेषु रिक्तस्थानानि पूरयत । 1x4=4

परुषः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथम पुरुषः	पठिष्यति	पठिष्यतः	पठिष्यन्ति
प्रथमपुरुषः	_____	पतिष्यतः	_____ ।
मध्यमपुरुषः	गमिष्यसि	गमिष्यथः	गमिष्यथ ।
मध्यमपुरुषः	धाविष्यसि	_____	_____ ।

घ भागः पठित अवबोधनम् 24

10 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा तदाधारित प्रश्नानामुत्तराणि लिखत ।

4

बालिकायाः अनारिकायाः मनसि सर्वदा महती जिज्ञासा भवति । अतः सा बहून् प्रश्नान् पृच्छति । तस्याः प्रश्नैः सर्वेषां बुद्धिः चक्रवत् भ्रमति । प्रातः उत्थाय सा अन्वभवत् यत् तस्याः मनः प्रसन्नं नास्ति । मनोविनोदाय सा भ्रमितुं गृहात् बहिः अगच्छत्, चिरम् अभ्रमत् ।

भ्रमणकाले सा अपश्यत् यत् मार्गाः सुसज्जिताः सन्ति । सा चिन्तयति किमर्थं इयं सञ्जाता? सा अस्मरत् यत् अद्य तु मन्त्री आगमिष्यति इति विषये तस्याः जिज्ञासा प्रारब्धा ।

एकवाक्येन उत्तरत ।

1x4=4

१ अनारिका कति प्रश्नान् पृच्छति ?

_____ ।

२ अद्य कः आगमिष्यति ?

_____ ।

३ तस्याः प्रश्नैः सर्वेषां बुद्धिः किं भवति ?

_____ ।

४ किमर्थम् सा भ्रमितुं गृहात् बहिः अगच्छत् ?

_____ ।

11. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

1x4= 4

उदिते सूर्ये धरणी विहसति

पक्षी कूजति कमलं विकसति ।

नदति मन्दिरे उच्चैः ढक्का

सरितः सलिले सेलति नौका ॥

१ उदिते सूर्ये धरणी किं करोति ?

२ उदिते सूर्ये किं विकसति ?

३ सलिले का सेलति ?

४ ढक्का उच्चैः कुत्र नदति ?

12 श्लोकांशान् मेलयत ।

1x4=4

१ शुक्रः चन्द्रः सूर्यो गुरुरिति	विद्याधनं सर्वधनप्रधानम् ।
२ नीले गगने विपुले विमले	हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः ।
३ व्यये कृते वर्धत एव नित्यं	वायुविहारं करवाम ।
४ केयूराः न विभूषयन्ति पुरुषं	ग्रहान् हि सर्वान् गणयाम ।

१ _____ ।

२ _____ ।

३ _____ ।

४ _____ ।

13 विलोमपदानि मेलयत ।

½x6=3

क	ख	
१ गगने	मित्रतायाः	१ _____ X _____ ।
२ सुन्दरः	शोकः	२ _____ X _____ ।
३ हर्षः	उच्चैः	३ _____ X _____ ।
४ शत्रुतायाः	पृथिव्याम्	४ _____ X _____ ।
५ मानवाः	असुन्दरः	५ _____ X _____ ।
६ नीचैः	दानवाः	६ _____ X _____ ।

14 मञ्जूषातः समुचितानि समानार्थक पदानि चित्वा लिखत । ½x6=3

दिवाकरः , वदति स्म , निर्मले , देवालये , परिवारः , दुःखम्

१ विमले = _____ २ सूर्यः = _____

- ३ कुटुम्बकम् = _____ ४ कष्टम् = _____
 ५ अवदत् = _____ ६ मन्दिरे = _____

15. स्थूलपदानां स्थाने समुचितं प्रश्नवाचकं प्रदत्तविकल्पेभ्यः

चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1x4=4

- १ कालेन चटकायाः सन्ततिः जाता । _____
 क कया ख कस्य ग कस्याः
- २ अस्माकं त्रिवर्णध्वजः विश्वविजयी भवेत् । _____
 क का ख कः ग कस्य
- ३ संस्कृतम् सङ्गणकस्य कृते सर्वोत्तमम् अस्ति । _____
 क कः ख कस्य ग कस्याः
- ४ पुष्पेषु चित्रपतङ्गाः डयन्ते । _____
 क केषु ख कस्य ग कस्याः

16 आम् / न इति लिखत ।

1/2x4=2

- १ विद्या राजसु पूज्यते । _____ (आम् , न)
 २ विदेशगमने विद्या बन्धुजनः न भवति । _____ (आम् , न)
 ३ धावनसमये अश्वः न खादति । _____ (आम् , न)
 ४ सिंहः नीचैः क्रोशति । _____ (आम् , न)